

NATUR- OG MILJØKLAGENÆVNET

Rentemestervej 8
2400 København NV
Telefon: 72 54 10 00
nmkn@nmkn.dk
www.nmkn.dk

3. juni 2015 • J.nr.: NMK-43-00507 • Ref.: KENKN/ASTJS

AFGØRELSE

i sag om Holbæk Kommunes vedligeholdelse af Åmose Å

Natur- og Miljøklagenævnet har truffet afgørelse efter vandløbslovens¹ § 27, stk. 1 og § 31, stk. 1.

Natur- og Miljøklagenævnet ophæver Holbæk Kommunes afgørelse af 2. december 2013 om kommunens overholdelse af vandløbsregulativ for Åmose Å.

Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17 i lov om Natur- og Miljøklagenævnet².

Afgørelsen er truffet af formanden på nævnets vegne, jf. § 9 i lov om Natur- og Miljøklagenævnet.

---

¹ Lovbekendtgørelse nr. 1208 af 30. september 2013 om vandløb

² Lovbekendtgørelse nr. 736 af 14. juni 2013 om Natur- og Miljøklagenævnet med senere ændringer

Klagen til Natur- og Miljøklagenævnet

Holbæk Kommunes afgørelse af 2. december 2013, vedrørende overholdelse af vandløbsregulativ for Åmose Å st. 9.320 – 24.858, er den 19. december 2013 påklaget af Gefion på vegne af klager. En uddybende klage er fremsendt den 28. marts 2014.

Klager gør navnlig gældende, at Holbæk Kommune ikke overholder det gældende regulativ for Åmose Å.

Klager mener, at den manglende/mangelfulde vedligeholdelse af Åmose Å har medført, at grødeskæring ikke kan ske i den regulativmæssigt fastslagne strømrøndebredde i bunden af vandløbet, og at den deraf ændrede vandløbsprofil forringer vandløbets afstrømningsevne ved broer og andre faste bygværker.

Af den uddybede klage af 28. marts 2014 fremgår, at klager finder, at regulativet ikke er overholdt mht. den i regulativet fastsatte strømrøndebredde, og at afvanding af de ånære arealer er blevet dårligere. Det anføres bl.a., at uenigheden om, hvorvidt regulativets bestemmelser er overholdt skal findes i regulativets afsnit 3 om vandløbets vedligeholdelsesgrundlag sammenholdt med regulativets afsnit 8 om vedligeholdelse. Klager mener, at regulativet skal forstås ordret og ønsker bl.a. afklaret:

- At der altid skal være den i regulativet fastsatte strømrøndebredde,
- At der under bestemte vandstandskoter skal være de i regulativet fastsatte mindste tværsnitsarealer over den i regulativet fastsatte bundkote,
- At der senest ved den 3. grødeskæring om efteråret altid skal skæres i fuld regulativmæssig bundbredde,
- At en målt mindre vandafstrømning end den i regulativet fastsatte vandafstrømning på 20l/sek./km² ved den anførte vandstand i de i regulativet fastsatte skalapæle er et udtryk for, at vandløbet ikke er i overensstemmelse med regulativet

Holbæk Kommunes afgørelse var tillige påklaget af Holbæk Ålav. Klagen blev den 1. juli 2014 afvist fra realitetsbehandling som følge af for sen gebyrindbetaling.

Sagens oplysninger

Den 2. december 2013 traf Holbæk Kommune afgørelse om, at vedligeholdelsen af den i sagen omhandlede delstrækning af Åmose Å er sket i overensstemmelse med regulativet.

Åmose Å er et offentligt vandløb, der er udpeget som beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3.

Ifølge den vedtagne vandplan for 2009-2015 for Kalundborg (2.1) har Åmose Å på den åbne del af den i sagen omhandlede strækning målsætningen *God økologisk tilstand*, mens den rørlagte strækning har målsætningen *Godt økologisk potentiale*.

For størstedelen af den åbne strækning er der sket en udskydelse af tidsfristen for opfyldelse af målsætningen på grund af uforholdsmæssige store omkostninger i forbindelse med opfyldelse af denne.

På størstedelen af den åbne strækning har vandløbet aktuelt tilstanden *Moderat økologisk tilstand* med en faunaklasse på 4, mens den rørlagte strækning har målsætningen *Ukendt økologisk potentiale*.

Åmose Å er omfattet af Natura 2000-planen for område nr. 156 (Store Åmose, Skarre Sø og Bregninge Å).

Åmose Å udgør grænsen mellem Holbæk, Sorø og Kalundborg Kommune. Kommunerne har i 2009 indbyrdes aftalt, at Holbæk Kommune forestår vedligeholdelsen af vandløbet.

Gældende vandløbsregulativ

Vandløbsstrækningen er omfattet af *Regulativ for Åmose Å, Sandlyng Å – Bromølle, Amtsvandløb nr. 13, Vestsjællands Amt*. Regulativet omfatter strækningen af Åmose Å fra tilløbet af *Sandlyng Å* (st. 9.320) til udløbet i *Nedre Åmose Å* (st. 25.896) ved udløbet fra tunnelstrækningen ved Bromølle. Stationeringen svarer til afstanden i meter fra Åmose Å's begyndelsespunkt ved sammenløbet af *Tåstrup Å* og *Vanløse Mose Å*.

Det fremgår af regulativets afsnit 3.1, at Amdsrådet har besluttet, at strækningen af Åmose Å fra st. 9.320 – st. 24.986 skal vedligeholdes, så der opretholdes tværsnitsprofiler, som opfylder et krav om minimumstværsnitsareal.

Minimumstværsnitsarealet defineres, i afsnit 3.2, som størrelsen af det areal, der mindst skal forefindes under nogle bestemte vandstandskoter på et hvilket som helst sted på vandløbsstrækningen.

Minimums-tværsnitsarealer angives som arealet af tværsnittet under koterne 30 cm, 60 cm og 110 cm over de "teoretiske" bundkoter, der oftest er identiske med bundkoterne i det tidligere regulativ, jf. afsnit 3.2. Der er i regulativet alene anført minimums-tværsnitsarealer under de ovennævnte vandstandskoter for 8 bestemte vandløbs-stationer. For de pågældende stationer er endvidere angivet minimums-tværsnitsareal for kote 160 cm over de "teoretiske" bundkoter. Ved stationerne er placeret skalapæle.

Vandløbets "teoretiske" bundbredder skal være 6 m mellem st. 9.320 – 20.924, 7 m mellem st. 20.924 – 24.845, 9 m mellem st. 24.845 – 24.858 og 6 m mellem st. 24.858 – 24.986.

Ifølge regulativets afsnit 3.7 foretages oprensning, når tværsnitsarealet er mindre end fastsat i regulativet. Af afsnit 3.8 fremgår mål for den grødefri strømbredde, samt at der ved den 3. og sidste grødeskæring om efteråret skæres i fuld regulativmæssig bundbredde. Vandløbets tværsnitsarealer og vandstande måles efter behov, dog mindst én gang hvert 5. år, jf. afsnit 3.9.

Af afsnit 8.3. fremgår, at oprensning af vandløbet foretages ud fra krav til de for vandløbet fastsatte minimumstværsnitsarealer. Underskrides disse foretages normalt oprensning fra den førstkomende 15. august – 15. oktober, jf. afsnit 8.3-8.4. Oprensningen søges begrænset til den naturlige strømbredde, hvis dette i øvrigt er tilstrækkeligt til at opfylde kravet til minimumstværsnitsarealet. Oprensningen omfatter kun aflejringer af sand og mudder. Sten og grus må ikke opgraves, og overhængende brinker må ikke beskadiges. De angivne tværsnitsarealer må ved oprensning maksimalt forøges med 10 % af kravværdierne, jf. afsnit 8.5.

Grødeskæring foretages efter behov og ud fra krav til strømbredde, jf. afsnit 8.6. Grødeskæring foretages normalt 3 gange årligt fordelt med 1 gang i hver af følgende perioder: 1/5 – 1/6, 15/6 – 15/7 og 1/9 – 1/11, jf. afsnit 8.7. Det følger af afsnit 8.8, at grødeskæringen foretages således, at

grøden kun fjernes i vandløbets naturligt slyngede strømrønde i de bredder, som er angivet i afsnit 3.8. Ved den 3. og sidste grødeskæring om efteråret skæres i fuld regulativmæssig bundbredde.

Sagsforløb

Kommunen og interesseorganisationerne/landbruget har igennem længere tid ikke været enige om, hvorvidt vedligeholdelsen af Åmose Å sker i overensstemmelse med det gældende vandløbsregulativ. På et vandsynsmøde afholdt den 28. oktober 2013 var der enighed om, at vandløbsmyndigheden skulle træffe en afgørelse efter vandløbsloven, for at uenigheden kunne blive afgjort ved en højere instans.

Uenigheden blev sammenfattet i 2 klagepunkter:

1. Grødeskæring af Åmose Å kan ikke alle steder ske i den regulativmæssigt fastlagte strømrønde bredde i bunden af vandløbet.
2. Ved et smallere men dybere vandløbsprofil, vil broer og andre faste bygværker forringe vandløbets afstrømningsevne.

Holbæk Kommunes afgørelse

Den 2. december 2013 traf kommunen afgørelse om, at vedligeholdelsen af den for sagen relevante delstrækning af Åmose Å er sket i overensstemmelse med regulativet, der dermed er overholdt i forhold til begge klagepunkter. Kommunen bemærker, at regulativet er vedtaget som et A/H-regulativ (minimumstværsnitsareal) for den relevante strækning fra st. 9.320-25.896. Afgørelsen er truffet med henvisning til relevante afsnit i regulativet, vandløbslovens kapitel 5 om vandløbsregulativer og kapitel 7 om vedligeholdelse af vandløb.

I afgørelsen henviser kommunen for så vidt angår det 1. klagepunkt til regulativets afsnit 8.6, 8.8 og 3.8, hvoraf bl.a. fremgår at grødeskæring foretages efter behov og ud fra krav til strømrønde bredden, at grøden kun fjernes i vandløbets naturligt slyngede strømrønde i nærmere angivne bredder, samt at der ved den 3. og sidste grødeskæring om efteråret skæres i fuld regulativmæssig bundbredde.

Kommunen fremfører, at der ikke fremgår af regulativet, at strømrønden eller den fulde bundbredde skal være til stede ved en bestemt højde i vandløbet. Kommunen redegør for en praksis, hvor der bliver skåret op af siden, såfremt strømrønde bredden ikke kan etableres i bunden af vandløbet, hvorved strømrønde bredden ved højere vandstande oftere vil være til stede. Kommunen forstår regulativet således, at der kun er hjemmel til at foretage en oprensning i de tilfælde, hvor regulativets vinterkravkurver ikke er overholdt. Kommunen anfører, at beregninger viser, at kravkurverne til afvanding overholdes.

Kommunen henviser vedrørende klagepunkt nr. 2 til, at oprensning foretages ud fra krav til de for vandløbet fastsatte minimumstværsnitsarealer, jf. regulativets afsnit 8.3 og 3.6.

Kommunen anfører, at regulativet ikke nævner, at vandløbet skal holdes i et fast profil opstrøms faste bygværker. Kommunen oplyser, at have foretaget kontrolmåling, lagt resultaterne ind i vandløbsprogrammet VASP, og foretaget en kontrol af krav til tværsnitsarealer. Kommunen har undersøgt betydningen af smallere og dybere tværsnitsarealer med efterfølgende faste bygværkers betydning for vandspejlet ved at foretage vandspejlsberegninger dels på opmålingen og dels på det teoretiske profil fra regulativet. Vandspejlsberegningerne viser, at vandføringsevnen i Åmose Å i dag

er bedre end ved det teoretiske tværsnit. Beregningerne viser endvidere, at de faste bygværker ikke er årsag til en forringet afstrømning, selv om vandløbet ikke har den teoretiske bredde. Kommunen vil således ikke opgrave brinkfødder.

Holbæk Kommune har ved sagens oversendelse til Natur- og Miljøklagenævnet fremsendt yderligere bemærkninger til afgørelsen og klagen.

Natur- og Miljøklagenævnets bemærkninger og afgørelse

Ifølge vandløbslovens § 27, stk. 1, skal vandløb vedligeholdes således, at det enkelte vandløbs skikelse eller vandføringsevne ikke ændres, medmindre andet er fastsat i regulativet eller en afgørelse efter lovens § 36, stk. 1.

Vedligeholdelse af offentlige vandløb påhviler ifølge lovens § 31 vandløbsmyndigheden. Holbæk Kommune har oplyst, at der i 2009 er indgået en aftale med Sorø og Kalundborg Kommuner om, at Holbæk Kommune forestår vedligeholdelsen af vandløbet, der udgør grænsen mellem benævnte kommuner.

Den påklagede afgørelse

Holbæk Kommune har truffet afgørelse om, at vedligeholdelse af Åmose Å sker i overensstemmelse med regulativet. Afgørelsen er truffet med henvisning til, at vandspejlsberegninger foretaget i VASP viser, at vandføringsevnen i Åmose Å i dag er bedre end ved de teoretiske tværsnit.

Klager har navnlig gjort gældende, at den manglende/mangelfulde vedligeholdelse af Åmose Å har medført, at grødeskæring ikke kan ske i overensstemmelse med regulativets krav til strømrænderbredder.

Natur- og Miljøklagenævnet forstår klagen således, at kommunens praksis om oprensning dels findes at være i strid med regulativet, dels findes at være til hinder for regulativmæssig grødeskæring.

Ifølge regulativet skal der foretages oprensning, når tværsnitsarealet er mindre end fastsat i kravene til vandløbets minimumstværsnitsarealer under koterne 30 cm, 60 cm, 110 cm og 160 cm. Kravene er fastsat for 8 vandløbsstationer.

Det er Miljø- og Naturklagenævnets opfattelse, at Holbæk Kommune med sin afgørelse vedrørende oprensning har truffet afgørelse på et andet grundlag end forudsat i regulativet. En vurdering af vandføringsevnen findes således ikke at kunne anvendes som dokumentation for overholdelse af regulativet, som i relation til oprensning alene stiller krav til minimumstværsnitsarealer.

Kommunens afgørelse lider således af en væsentlig mangel, som fører til, at afgørelsen skal ophæves.

Af denne grund finder nævnet ikke anledning til at gå ind i de øvrige klagepunkter om vedligeholdelse (grødeskæring).

Natur- og Miljøklagenævnets øvrige bemærkninger

Regulativer for offentlige vandløb skal indeholde bestemmelser om vandløbets skikelse eller vandføringsevne, jf. vandløbslovens § 12, stk. 1, nr. 1.

Af forarbejderne til vandløbsloven fremgår, at afledningen af vand i offentlige vandløb hidtil bl.a. er blevet sikret ved fastsættelse af en skikkelse, dvs. faste angivelser for bundbredde, bundkote og skråningsanlæg eller gennem faste krav til vandføringsevnen. Da denne praksis ikke har taget hensyn til de miljømæssige krav til vandløbene blev der indført mulighed for, at hensynet til afledning af vand kunne sikres gennem krav til vandføringsevnen i stedet for gennem faste krav til skikkelsen. Ved begrebet vandføringsevne forstås ifølge bemærkningerne, at et vandløb skal kunne aflede en given vandføring (regulativvandføringen) uden at vandstanden er højere end et fastsat niveau (regulativvandstanden), der fastsættes under hensyntagen til de tilgrænsende arealer. Det fremgår videre, at regulativvandføringen kan fastsættes som en procentdel af vandløbets maksimumsvandføring.

Af regulativet for Åmose Å fremgår, at vedligeholdelse skal ske således, at der opretholdes tværsnitsprofiler, som opfylder et krav om minimumstværsnitsareal på strækningen fra st. 9.320-24.986 (afsnit 3.1).

Minimumstværsnitsarealet defineres som størrelsen af det tværsnitsareal, der som minimum skal forefindes under nogle bestemte vandstandskoter på et hvilket som helst sted på vandløbsstrækningen. Der er i regulativet angivet arealer under koterne 30 cm, 60 cm, 110 cm og 160 cm over en teoretisk bundkote (med et tværsnitsareal på 0 m²). Arealerne er angivet for vandløbsstationerne ved skalapæl 10 – 17 (afsnit 3.2 – 3.4 og afsnit 3.6).

Regulativet er baseret på det såkaldte "arealkote-princip". Princippet består i, at der for en eller flere vandspejlskoter (også kaldet arealkoter) angives et underliggende tværsnitsareal, der som minimum skal være overholdt. Tværsnittets profil kan udvikle sig frit så længe størrelsen af minimumstværsnitsarealet opretholdes. For at undersøge om vandløbet er i regulativmæssig stand, skal de aktuelle tværsnitarealer under de angivne vandspejlskoter opmåles og sammenholdes med regulativets krav hertil. Ved overholdelse af minimumstværsnitsarealerne antages det, at vandløbets vandføringsevne er sikret på de pågældende stationer.

Ved overholdelse af minimums-tværsnitsarealerne antages det, at vandløbets vandføringsevne er sikret på de pågældende stationer.

Natur- og Miljøklagenævnet bemærker, at vandføringsevnen er et udtryk for den mængde vand pr. tid, som vandløbet kan føre ved en given vandspejlskote. Vandføringsevne kan fx udtrykkes som liter pr. sekund eller m³ pr. time. Tværsnitsarealet er en væsentlig parameter for vandløbets vandføringssevne, men er ikke alene et udtryk for denne, da bl.a. også tværsnittets form og bundens beskaffenhed (bundmaterialet) har en betydning for vandføringsevnen.

Ved et vandløbs skikkelse forstås en konkret beskrivelse af vandløbets profil på de enkelte vandløbsstrækninger. Profilet udtrykkes normalt ved et trapezformet tværsnit med angivelse af bundkote, bundbredde og hældning på brinkerne. Tværsnitsarealet i et vandløb er således ikke et udtryk for vandløbs skikkelse, da der ved tværsnitsarealet ikke stilles konkrete krav til udformningen af vandløbets profil.

Da tværsnitsarealet således ikke er et udtryk for vandløbets vandføringsevne og heller ikke beskriver vandløbets skikkelse, finder Natur- og Miljøklagenævnet, at regulativet for så vidt angår den i sagen omhandlede delstrækning af Åmose Å er i strid med vandløbslovens § 12, stk. 1.

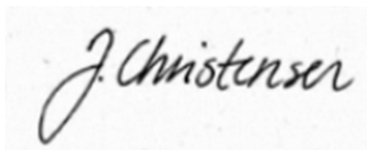
Dette understøttes af ombudsmandsudtalelse, FOU nr. 2001.248. Her udtalte Folketingets Ombudsmand, at der ikke var holdepunkter for at udlægge et offentligt vandløb som naturvandløb. Der skulle således i regulativet stilles faste krav til vandløbets skikkelse, dvs. være faste angivelser for bundbredde, bundkote og skråningsanlæg, eller vandløbets vandføringsevne. Ombudsmanden udtalte i forlængelse heraf, at myndighederne har pligt til i et vandløbsregulativ at fastsætte faste krav til vandløbets skikkelse eller vandføringsevne.

Det påhviler vandløbsmyndigheden at sikre, at det retlige grundlag for myndighedens administration af vandløb er i overensstemmelse med vandløbsloven.

Natur- og Miljøklagenævnet skal på den baggrund henstille, at Holbæk Kommune i samarbejde med de øvrige vandløbsmyndigheder for Åmose Å sikrer, at regulativet ændres, så det på strækningen st. 9.320-25.896 bringes i overensstemmelse med vandløbslovens § 12, stk. 1.

Afgørelse

Natur- og Miljøklagenævnet ophæver på ovenstående baggrund Holbæk Kommunes afgørelse af 2. december 2013 om, at Åmose Å var vedligeholdt i overensstemmelse med regulativet.

Jeanette Christensen
Specialkonsulent, cand. jur.

/

Johanna Schüssler
Fuldmægtig, cand. jur.

Afgørelsen er sendt pr. e-mail til:

Gefion, att. John Breving, jbr@gefion.dk; info@gefion.dk

Holbæk Kommune, By og Landskab, Natur, Sagsnr. 12/14687, att. Anne Sofie Olsen, natur@holb.dk
og cc: aso@holb.dk

Kongsdal Gods, Att.: Hans Iakob Estrup, Kongsdalvej 5A, Kongsdal, 4440 Mørkøv, kongstor@kongsdal.dk